

VRAĆANJE RADNIKA NA POSAO NAKON UTVRĐENJA NEDOPUŠTENOSTI OTKAZA

mr.sc. Iris Gović Penić
Veli Lošinj, ožujak 2024. - UTIRUŠ

ČL. 124. ZR-A

- (1) Ako sud utvrdi da otkaz poslodavca nije dopušten i da radni odnos nije prestao, naložit će vraćanje radnika na posao.

VRAĆANJE NA POSAO EX OFFO

- Bez zahtjeva radnika sud ne može po službenoj dužnosti (ex offo) odrediti vraćanje na posao.

ČL. 268. OVRŠNOG ZAKONA

Na temelju ovršne isprave kojom je poslodavcu naloženo da zaposlenika vrati na rad i da člana tijela ovršenika vrati u službu može se podnijeti u roku od šezdeset dana od dana kada je ovrhovoditelj stekao pravo da taj prijedlog podnese.

ŽA VARAŽDIN, GŽ OVR 908/2017

- Provođenje ovrhe radi vraćanja zaposlenika na rad regulira Glava 23. OZ-a pod nazivom „Ovrha radi vraćanja zaposlenika na rad, odnosno u službu“ (članci 267. do 270. OZ-a).
- Prema tim odredbama da bi sud usvojio prijedlog za ovrhu na temelju ovršne isprave kojom je poslodavcu naloženo da zaposlenika vrati na rad nužna pretpostavka je da ovrhovoditelj ima ovršnu ispravu, a okolnost da li je ovrhovoditelj zaposlen kod drugog poslodavca je bez utjecaja.

ŽS VARAŽDIN, GŽ OVR 752/2020

- U vezi žalbenog navoda da u ovršnoj ispravi nije sadržan nalog Nadzornom odboru, odnosno Skupštini društva da vrate ovrhovoditelja na radno mjesto direktora društva, kao tijelima ovršenika koja su nadležna za donošenje takve odluke, treba reći da ovršna isprava ne mora sadržavati nalog točno određenom tijelu ovršenika, već će ovrhovoditelja vratiti na rad tijelo koje je nadležno po zakonu i internim aktima ovršenika.

PROBNI RAD

Nezadovoljavanje radnika na probnom radu predstavlja posebno opravdan razlog za otkaz ugovora o radu koji se radniku može otkazati tijekom njegova trajanja, a najkasnije zadnjeg dana probnog rada.

Na otkaz se ne primjenjuju odredbe ZR-a o otkazu ugovora o radu, osim članka 120., članka 121. stavka 1. i članka 125. ZR-a.

NAČINI PRESTANKA UGOVORA O RADU-I

- Ugovor o radu prestaje:
- 1. smrću radnika
- 2. smrću poslodavca fizičke osobe
- 3. smrću poslodavca obrtnika, ako u skladu s posebnim propisom nije došlo do prijenosa obrta
- 4. prestankom obrta po sili zakona u skladu s posebnim propisom
- 5. istekom vremena na koje je sklopljen ugovor o radu na određeno vrijeme
- 6. kada radnik navrši 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža, osim ako se poslodavac i radnik drukčije ne dogovore

NAČINI PRESTANKA UGOVORA O RADU-II

- 7. sporazumom radnika i poslodavca
- 8. danom dostave obavijesti poslodavcu o pravomoćnosti rješenja o priznanju prava na invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti
- 9. otkazom
- 10. odlukom nadležnog suda.
- Ako ugovor o radu nije prestao u postupku likvidacije ili prestanka društva po skraćenom postupku bez likvidacije u skladu s propisom o trgovačkim društvima, ugovor o radu prestaje najkasnije brisanjem društva iz sudskog registra.

VSRH, REVR 1409/2016-I

- Naime, ovdje valja prihvatiti da tuženica osporenom Odlukom, sa značajem "samo" deklaratorne odluke tuženice o prestanku radnog odnosa tužiteljice već i po osnovi čl. 112. toč. 4. ZR-a i čl. 112. toč. 3. ZOOOSŠ-a, nije u ničemu promijenila ili ukinula svoju odluku o otkazu Ugovora o radu tužiteljice: tuženica je njome suštinski samo obavijestila tužiteljicu da joj je u svakom slučaju Ugovor o radu prestao ispunjenjem posebnih zakonom propisanih pretpostavki za prestanak Ugovora, odnosno (bliže) činjenicom navršenja godina života i staža osiguranja te istekom školske godine - a sve obzirom da se s njome nije drugačije dogovorila. Za dopuštenost (valjanost i zakonitost) takve Odluke s (u biti) značajem samo takve obavijesti irelevantno je vodi li se još spor glede prethodno danog otkaza Ugovora o radu: ona je rezultat samo primjene odredbe čl. 112. toč. 4. ZR-a i odredbe čl. 112. toč. 3. ZOOOSŠ-a i u ničemu ne utječe na spor u tijeku - kao što niti odluka iz toga spora ne može utjecati na odluku (obavijest) da tužiteljici čak i da uspije u sporu Ugovor o radu prestaje nastupom činjenica iz tih odredaba ZR-a i ZOOOSŠ-a.

VSRH, REVR 1409/2016-II

- Irelevantno je i to što je ona donesena za trajanja navedene privremene mjere: ta je mjera osiguranja donesena u svezi Odluke tuženice o otkazu s tužiteljicom sklopljenog Ugovora o radu i ne može se odnositi (i utjecati) na druge načine prestanka ugovora o radu iz čl. 112. ZR-a. Sukladno tome, budući da je tuženica na pravilan i zakoniti način obavijestila tužiteljicu o posljedicama primjene ZR-a i u tome smislu donijela osporenu Odluku, neosnovan je tužbeni zahtjev tužiteljice temeljen na tome suprotnom shvaćanju. Stoga, a kako je osporena drugostupanjska presuda temeljena na takvome (pravilnom) shvaćanju i ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, to je reviziju tužiteljice valjalo odbiti kao neosnovanu (na temelju odredbe čl. 393. ZPP-a).

VSRH, REV 1331/2021

- Prema ocjeni revizijskog suda, uzimajući u obzir sve okolnosti ovog konkretnog slučaja, i to: da obavijest o prestanku radnog odnosa nema pravni učinak prema tužitelju, da se prema čl. 37. st. 5. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju ravnatelj imenuje na 4 godine, da je ugovor o radu sklopljen 17. ožujka 2015. na određeno vrijeme, u kojem čl. 7. je navedeno da taj ugovor može prestati istekom ravnateljeva mandata ili odlukom osnivača o razrješenju ravnatelja, vraćanje na rad prema ovako postavljenom tužbenom zahtjevu nije moguće.
- Prema tome, nije moguće prihvatiti tužbeni zahtjev kako je postavljen, da se tužitelja vrati u radni odnos na radno mjesto ravnatelja s danom 21. kolovoza 2018., jer mu je ugovor o radu prestao istekom mandata, a sve do isteka mandata je bio u radnom odnosu (obzirom je pravomoćno presuđeno da Obavijest o prestanku ugovora o radu nema nikakav pravni učinak). U okolnostima konkretnog slučaja nije moguće udovoljiti tužbenom zahtjevu na način kako je isti postavljen.

DATUM SUDSKOG RASKIDA UGOVORA O RADU

- 13. Također nižestupanjski sudovi pogrešno utvrđuju dan sudskog raskida ugovora o radu jer i prvostupanjski i drugostupanjski sud navode datume koji su tri godine prije nego što je tuženik uopće postavio takav zahtjev (podneskom od 8. lipnja 2016.). Prema pravnom shvaćanju ovoga suda (isto tako i Ustavni sud Republike Hrvatske u odluci broj U-III-1344/2019 od 20. listopada 2020.) **sudski raskid ugovora o radu ne može se odrediti s datumom prije nego što je postavljen sam zahtjev tuženika kao poslodavca** slijedom čega su nižestupanjski sudovi u ovoj pravnoj stvari pogrešno primijenili odredbu čl. 117. st. 2. ZR i to ne samo u odnosu na pretpostavke za donošenje sudskog raskida ugovora o radu nego i s kojim danom se može udovoljiti takvom zahtjevu.
- VSRH, Rev 677/2020

VSRH, REV 2656/2018

- U situaciji kada su radnici protiv odluke o otkazu podnijeli zahtjev za zaštitu prava i potom tužbu nadležnom sudu kojim traži utvrđenje da je odluka nedopuštena, tada odluka o otkazu kao osporavani akt poslodavca nije postala niti je mogla postati konačna. Budući da odluka nije postala konačna, poslodavac ima ovlast staviti je izvan snage i pozvati radnike na rad, uz obvezu isplate materijalnih davanja bez kojih su radnici ostali zbog odluke koja je stavljena izvan snage.
- U tom smislu je i praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske (U-III-238/16 od 30. ožujka 2017.): "Poslodavac ima ovlast staviti izvan snage odluku o otkazu ugovora o radu protiv koje je radnik podnio zahtjev za zaštitu prava i tužbu nadležnom sudu."

SUDBINA UGOVORA O RADU KADA RADNIK NE ZATRAŽI VRAĆANJE NA POSAO

Ako radnik po pravomoćnosti i ovršnosti presude kojom je utvrđeno da je otkaz nedopušten pravovremeno ne zatraži vraćanje na posao, ugovor o radu je potrebno izvanredno otkazati.

NAKNADA PLAĆE

- -naknada plaće ili prema usporednom radniku ili prosječna iz tri mjeseca prije otkaza;
- -radnik koji ima ovršnu ispravu temeljem koje može zahtijevati od poslodavca da ga vrati na posao, a propusti rok za traženje vraćanja, ima pravo na naknadu plaće do isteka roka u kojem je vraćanje mogao traži;
- - radnik koji nema ovršnu ispravu pravo na naknadu plaće ima do pravomoćnosti presude.

RADNO MJESTO: U-III-2650/2019

- 10. U konkretnom slučaju redovni sudovi utvrdili su da u postupku u kojem je tražio utvrđenje nedopuštenosti odluke o izvanrednom otkazu ugovora o radu podnositelj nije postavio zahtjev za vraćanje na odgovarajuće radno mjesto, već samo zahtjev za vraćanje na radno mjesto direktora koji je pravomoćno odbijen. Takav je zahtjev postavio tek u tužbi od 25.10.2016. koji je također pravomoćno odbijen. Stoga su zaključili da podnositelju ne pripada pravo na isplatu plaće za vremensko razdoblje nakon pravomoćnosti odluke u parnici u kojoj je otkaz ugovora o radu utvrđen nedopuštenim, odnosno nakon 8.7.2014.
- 10.1. Vrhovni sud odgovorio je na prigovore podnositelja vezane uz primjenu članka 238. OZ-a, a koje ponavlja i u ustavnoj tužbi, te je istaknuo da se primjena te odredbe može vezati samo uz pravomoćnost odluke o nedopuštenosti otkaza ugovora o radu (v.t. 7.).
- 10.2. Prema ocjeni Ustavnog suda za osporene odluke dani su dostatni i relevantni razlozi, a okolnosti konkretnog slučaja ne upućuju na to da bi ti razlozi bili arbitrarni ili nerazumni. Također, pravno shvaćanje izraženo u osporenim odlukama zasniva se na ustavnopravno prihvatljivom tumačenju i primjeni mjerodavnog materijalnog prava te nema naznaka da bi u tom smislu osporena odluka bila proizvoljna.

VSRH, REV 948/2020

- 1. Nadalje, vraćanje na rad kod poslodavca na odgovarajuće poslove, a ne na točno određeno radno mjesto koje je ranije obavljao tužitelj, u situaciji kada je ranije radno mjesto ukinuto, a postoje druga radna mjesta koja odgovaraju stručnoj spremi tužitelja, ne radi se o prekoračenju tužbenog zahtjeva, niti arbitrarnosti suda prilikom odlučivanja jer bi u protivnom sudska zaštita bila neučinkovita.
- Naime, poslodavac, koji jest ovlašten mijenjati sistematizaciju radnih mjesta i ukidati pojedina radna mjesta, mogao bi time onemogućiti vraćanje radnika na rad na ranije (sada nepostojeće) radno mjesto, iako je zadržao na radu određeni dio radnika i poslova ranijih radnih mjesta, pa tako i ona koja odgovaraju stručnoj spremi tužitelja (tako i ovaj sud u presudi Revr 1431/2015 od 14.1.2020.).

VSRH, REV 1132/2020-I

- 2. U pravu je revident kada ističe da je u postupku koji je prethodio reviziji počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. točka 11. ZPP, jer su razlozi o odlučnoj činjenici - (ne)odazivanju tužitelja pozivu tuženika za povratak na posao, odnosno izostanku volje tužitelja za vraćanje na rad po pravomoćnoj i ovršnoj presudi kojom je tuženik izgubio radnopravni spor s tužiteljem - proturječni ispravama u spisu.
- Naime, spisu prileži podnesak tužitelja od 30.1.2015., koji je tuženiku dostavljen mailom od istog dana na adresu R.Š., dipl. pravnice (Pravna i kadrovska služba tuženika), iz čijeg sadržaja proizlazi da tužitelj tim dopisom predlaže mirno rješenje spora isplatom iznosa umanjene plaće za vrijeme u kojem je bio privremeno udaljen s rada i naknadom plaća odnosno izmakle koristi za vrijeme u kojem zbog otkaza ugovora o radu nije radio, ali u kojem predlaže i održavanje sastanka ne samo na temu isplate pripadajuće materijalne naknade, već i na temu vraćanja na rad.
- Jednako tako, spisu prileži i prijedlog za ovrhu radi vraćanja na rad - na radno mjesto prodavača, na temelju ovršne isprave (presude Županijskog suda u Varaždinu poslovni broj Gž-4557/14-2 od 13. 10.2014.), koji je tužitelj po svom punomoćniku uputio Općinskom radnom sudu u Zagrebu poštom preporučeno 24.2.2015.
- S obzirom na sadržaj ovih isprava, nejasno je i proturječno utvrđenje suda da tužitelj nije pokazao nikakvu volju za povratkom na rad kod tuženika te da je pokazao interes isključivo za materijalna prava koja nisu bila obuhvaćena pravomoćnom presudom.

VSRH, REV 1132/2020-II

- Jednako tako, iako nije sporno da je tuženik 16.2.2015. podnio prijavu za tužitelja HZMO-u (što nedvojbeno upućuje na zaključak o namjeri tuženika postupiti po pravomoćnoj i ovršnoj presudi kojom je odluka o otkazu ugovora o radu utvrđena nedopuštenom), za sada je proturječan sadržaju isprava zaključak nižestupanjskih sudova da se tužitelj, iako uredno pozvan, nije odazvao pozivu tuženika na rad od 12.2.2015.
- Naime, dopis od 12.2.2015. kojim se tužitelj poziva na rad odnosno kojim se poziva pristupiti u Odjel tuženika za ljudske potencijale radi postupanja po pravomoćnoj sudskoj presudi potpisan je po punomoćnici E. T., odvjetnici u Odvjetničkom društvu S. & Partneri u Z.
- Međutim, na listu 33 spisa prileži dopis punomoćnika tužitelja od 22.2.2015. kojim on odvjetnicu E. T. poziva, prije nego što se tužitelj očituje na predmetni poziv, dostaviti punomoć kojom je ona ovlaštena na zastupanje tuženika, obrazlažući takvo traženje činjenicom da je tuženika u sporu u vezi odluke o otkazu ugovora o radu zastupao drugi punomoćnik (odvjetnik B. K.), koji je protiv drugostupanjske presude uložio i reviziju Vrhovnom sudu RH. Taj je dopis, prema sadržaju potvrde HP o primitku pošiljke s lista 33 spisa, upućen odvjetnici T. poštom preporučeno 23.2.2015.
- S obzirom na to da spisu ne prileži dokaz da je odvjetnica E. T. postupila po pozivu punomoćnika tužitelja i dokazala da ju je tuženik ovlastio na poduzimanje te radnje, bez da je u postupku prethodno utvrđeno je li ta odvjetnica bila ovlaštena na poduzimanje konkretne radnje, pogrešan je ili makar preuranjen zaključak suda je tuženik tim dopisom (od 12.2.2015.) tužitelja (uredno) pozvao na rad.
- Slijedom navedenoga, kako su proturječni sadržaju spisa razlozi pobijane presude u odnosu na ponašanje stranaka nakon pravomoćnosti sudske odluke kojom je tužitelj, zbog nezakonitosti odluke o izvanrednom otkazu ugovora o radu, vraćen na rad kod tuženika, nije moguće ispitati predstavlja li izostanak tužitelja s posla nakon pravomoćnosti sudske odluke o izvanrednom otkazu ugovora o radu opravdani razlog za otkaz ugovora o radu od 11.3.2015.

VSRH, REVR 1431/2015

- 3. Također je pravilno primijenjeno materijalno pravo od strane drugostupanjskog suda kada je isti preinačio prvostupanjsku presudu i naložio vraćanje tužitelja na rad na drugo radno mjesto i odgovarajuće poslove u okviru stručne spreme tužitelja iz razloga jer nije ni sporno da je tuženica zadržala određeni dio radnika i radnih mjesta, pa tako i ona koja odgovaraju stručnoj spremi tužitelja.
- Slijedom toga, pravilno je drugostupanjski sud odbio protutužbeni zahtjev tuženice za sudski raskid ugovora o radu jer postoji mogućnost vraćanja tužitelja na rad i odgovarajuće poslove, slijedom čega nije osnovan razlog za sudski raskid ugovora koji navodi tuženica da više ne postoji radno mjesto tužitelja.

ESLJP-ŽIC PROTIV RH

- Osoba, koja je ishodila ovršnu ispravu protiv države nije dužna pokretati postupak radi prisilnog izvršenja te isprave odnosno presude, već država ima obvezu sama postupiti po takvoj presudi.

U-III-134/2017

- Uzimajući u obzir činjenicu da je podnositeljica svoje potraživanje neisplaćene plaće temeljila na pravomoćnoj i ovršenoj presudi prvostupanjskog suda od 29. srpnja 1992., koja nije izvršena isključivo iz razloga što je tužila navodno pogrešno tijelo lokalne vlasti, Ustavni sud utvrđuje da joj je osporenim presudama povrijeđeno i pravo na mirno uživanje vlasništva zajamčeno čl. 48. st. 1. Ustava i čl. 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju.

VSRH, REV 596/2021

- Prilikom donošenja odluke u postupku radi zahtjeva poslodavca za povratom isplaćenih naknada plaća koje je radnik neosnovano primio sud je vezan izrekom pravomoćne presude kojom je odbijen tužbeni zahtjev radnika za zaštitom od uznemiravanja, a zbog koje zaštite je radnik i prekinuo rad, a tužitelj je radniku isplaćivao naknade plaće čiji povrat naknadno potražuje.
- Radnik koji nije uspio u sporu radi zaštite dostojanstva i zaštite od uznemiravanja, a primio je naknadu plaće, dužan je isplatiti poslodavcu novčani ekvivalent za neizvršeni rad u visini neto ugovorene plaće konkretnog radnika.

U-III-6448/2021-I

- Podnositeljici je nedvojbeno isplaćeno 94.040,51 kuna (koji je iznos nedvojbeno dužna i vratiti tužitelju), ali se podnositeljicu obvezuje vratiti tužitelju i znatno više od toga - 245.342,44 kuna - a pritom se, posljedično (s obzirom na to da je na ovakav način tužitelj u cijelosti uspio u sporu), točkom II. izreke osporenog rješenja podnositeljicu obvezuje da tužitelju nadoknadi troškove parničnog postupka i žalbeni trošak u ukupnom iznosu od 19.463,00 kuna.

12. U svojoj ustavnoj tužbi podnositeljica, među ostalim, ističe kako je "dovedena u položaj da se od nje traži vraćanje poreza i doprinosa koje nije niti tražila, niti je smatrala da joj pripadaju, niti ih je primila, a niti ih je tužitelj bio dužan obračunati", pa je Ustavni sud, s time u vezi, utvrdio da u osporenoj presudi doista nema nikakvog obrazloženja suda o navedenim činjenicama i njihovim pravnim odnosno faktičnim učincima na položaj podnositeljice.

U-III-6448/2021-II

U ovom konkretnom slučaju posebice valja imati u vidu činjenicu da tužitelj u prvostupanjskom postupku nije uspio sa svojim tužbenim zahtjevom uslijed stajališta prvostupanjskog suda o spornom pravnom pitanju (pravne naravi ugovora), a bez razmatranja pitanja visine zahtjeva. Stoga podnositeljica u odnosu na taj dio prvostupanjske odluke nije imala pravnog interesa podnositi žalbu i tražiti bilo kakva obrazloženja. Tek drugostupanjskim preinačenjem prvostupanjske odluke i prihvaćanjem tužiteljevog zahtjeva podnositeljica se našla u položaju da joj se pravomoćnom presudom nalaže isplata (za fizičku osobu znatnog) iznosa od ukupno 245.342,44 kn.

Stoga izostanak bilo kakve (ujedno za podnositeljicu i jedine) argumentacije suda o pojedinim elementima iznosa dosuđenog tužitelju, koji se, svaki za sebe, zasnivaju na različitim pravnim osnovama, nedvojbeno ne predstavlja obrazloženje koje bi udovoljavalo mjerilima dostatnosti i relevantnosti, a sve dok u presudi nisu navedeni dostatni i relevantni razlozi kojima se sud vodio u donošenju svoje odluke, koji mogu dovesti do uvjerenja da je taj sud stvarno ispitaio slučaj i odgovorio na sve bitne navode stranaka, ne može se smatrati da presuda udovoljava općim zahtjevima koji proizlaze iz Ustavom zajamčenog prava na pravično suđenje

U-III-2074/2019

- **7.4.** Ustavni sud ocjenjuje da je podnositeljica tijekom upravnog spora argumentirano obrazložila zašto smatra da je potrebno provođenje medicinskog vještačenja i provođenje vještačenja po vještaku zaštite na radu. Međutim upravni sudovi odbili su prijedloge podnositeljice za provođenje dokaza koji su bili ključni za dokazivanje uzročno-posljedične veze između stresnog događaja i dijagnoze podnositeljice.
- Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da su upravni sudovi nekritički prihvatili nalaz, ocjenu i mišljenje liječničkog povjerenstva HZZO-a od 6.11.2017. i stručno-medicinsko vještačenje liječničkog povjerenstva Direkcije HZZO-a od 15.1.2018., a da pritom nisu relevantnim i dostatnim razlozima obrazložili odbijanje prijedloga podnositeljice za provođenje dokaza koji su bili ključni za dokazivanje uzročno-posljedične veze između stresnog događaja i dijagnoze podnositeljice.
- Slijedom navedenog, može se zaključiti da podnositeljici u upravnom sporu koji je vodila protiv javnopravnog tijela (koje se za potrebe ovoga postupka može izjednačiti s državom) nije dana mogućnost da dokazuje svoje tvrdnje, te je upravni spor proveden bez stvarne namjere provedbe cilja upravnog spora - kontrole zakonitosti upravnih akata, a što je dužnost upravnih sudova propisana čl. 19. st. 2. Ustava.
- Ustavni sud stoga utvrđuje kako odbijanje dokaznog prijedloga podnositeljice u konkretnom slučaju nije bilo u skladu s jednakošću oružja, kao jednim od načela pravičnog suđenja.